

KS. ROMAN BOGACZ

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

atbogacz@cyf-kr.edu.pl

O natchnieniu, Bożym objawieniu i prawdzie Biblii w duszpasterstwie

Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej zatytułowany *Natchnienie i prawda Pisma Świętego. Słowo, które od Boga pochodzi i mówi o Bogu, aby zbawić świat* z roku 2014 jest wyjątkowy w porównaniu z innymi tego rodzaju dokumentami. Ta inność wyraża się przede wszystkim w tym, że jest on skierowany nie tylko do biblistów czy też duszpasterzy, ale przede wszystkim do wiernych. W dokumencie można wyraźnie oddzielić dwie warstwy. Pierwsza z nich jest bardziej naukowa. Systematyzuje pewne zagadnienia od strony biblistyki. Druga zaś wydaje się bardzo prosta, czasem wręcz oczywista, dla naukowców troszkę banalna, jednak dla wiernych bardzo istotna, gdyż skierowana do nich po to, aby zechcieli na nowo odkryć wartość Biblii jako słowa, które Bóg kieruje do człowieka XXI wieku.

Kard. Gerard Müller, przewodniczący Papieskiej Komisji Biblijnej, napisał we wstępie do dokumentu: „Prezentowany dokument [...] nie jest oficjalną deklaracją Magisterium Kościoła, ani nie przedstawia całej doktryny na temat natchnienia i prawdy Pisma świętego. Zawiera on jedynie wyniki wnikliwej analizy egzegetycznej tekstów biblijnych pod kątem ich pochodzenia od Boga i zawartej w nich prawdy. Wyprowadzone wnioski są teraz przedkładane specjalistom innych dyscyplin teologicznych, aby mogły być dopełnione i pogłębione z ich punktu widzenia” (s. 7). Słowa Przewodniczącego Papieskiej Komisji Biblijnej wskazują, że dokument

ma stanowić punkt wyjścia do dalszej pracy w zadanej materii. Zgodnie z tradycją Kościoła ta praca winna przebiegać dwutorowo. Jeden tor stanowi refleksja naukowa, a drugi duszpasterstwo oparte o modlitewne zgłębianie treści biblijnych.

Niniejszy artykuł nie stawia sobie za cel szczegółowej analizy prezentowanego dokumentu. Wymagałoby to znacznie szerszego opracowania. Jest to tylko próba syntetycznego ukazania wartości dokumentu dla celów duszpasterskich. Dla autora ważny jest też aspekt pokazania dokumentu, który wychodzi naprzeciw zainteresowaniom człowieka świeckiego wokół zagadnień związanych z Pismem Świętym i pragnie pomóc temuż człowiekowi we właściwym zrozumieniu tekstów biblijnych, a także w rozwiązaniu najczęściej napotykanych trudności.

1. Liturgia najbardziej znaczącym i uroczystym miejscem proklamacji Słowa Bożego

W nawiązaniu do Synodu Biskupów oraz do Konstytucji o liturgii (nr 56) autorzy dokumentu przypominają, że miejscem uroczystego głoszania słowa Bożego jest liturgia. Kościół, głosząc słowo Boże podczas liturgii słowa, celebryje „misterium paschalne, czytając, co we wszystkich Pismach odnosiło się do Jezusa (por. Łk 24, 27). Zadaniem duszpasterzy jest takie przygotowanie wiernych, aby w pełni uświadamiali sobie, że podczas Eucharystii, gdy czyta się w liturgii słowa fragmenty Pisma Świętego, wówczas uobecnia się Jezus we wspólnocie wierzących i jest możliwe zjednoczenie z Nim i z Bogiem Ojcem w Duchu Świętym (por. nr 2)¹. Duch Święty, który natchnął swym światłem autorów do pisania ksiąg biblijnych i w ten sposób objawiał Boga ludziom, teraz napełnia swym światłem wszystkich słuchających i czytających Boże orędzie zawarte na kartach Pisma świętego. Pozwala im wnikać w nie i odczytać Boże przesłania aktualne na dzisiaj.

¹ Numery w nawiasach bez dodatkowych objaśnień są odwołaniem do dokumentu: Papieska Komisja Biblijna, *Natchnienia i prawda Pisma świętego*, Kielce 2014.

2. Struktura dokumentu

Dokument składa się z trzech części. Pierwsza część ma na celu wzrost świadomości wśród wiernych, że słowo zawarte w Biblii pochodzi od Boga. Wiele wysiłku autorzy dokumentu włożyli w to, aby ukazać, że wszystkie księgi zarówno Starego, jak i Nowego Testamentu zawierają słowa poświadczające o Boskim autorstwie ich treści.

Druga część ukazuje prawdę Biblii. Właśnie Boże natchnienie sprawia, że w tym słowie objawia się sam Bóg, a także ukazuje drogę zbawienia człowieka.

Trzecia część dokumentu prezentuje niektóre trudności, jakie czytelnik może napotkać podczas lektury Ksiąg świętych. Koncentrują się one wokół zagadnienia prawdy historycznej, a także niektórych kwestii etycznych i socjalnych.

3. Boskie pochodzenie Pisma Świętego

Biblię można czytać na różne sposoby. Można sięgnąć do tej księgi w taki sposób, jak czyta się inne książki, mając na celu poznanie jej treści. Chociaż zapoznanie się z jej treścią jest bardzo ważnym zadaniem człowieka, to jednak nie jest wystarczające do właściwego odkrywania Bożego orędzia. O wiele ważniejsze jest sięganie do Biblii jako do księgi świętej, w której sam Bóg kieruje do człowieka swoje słowo. Dlatego tak często w treści Biblii znajdziemy stwierdzenie, że to „mówi Bóg”. Zatem słowa zapisane w niej nie są tylko wymysłem człowieka. Jeśli Bóg mówi, wobec tego człowiek nie może przejść obojętnie, ale jest zaproszony do wejścia w relację z Nim (por. 6n).

3.1. Pięcioksiąg²

Najważniejszą częścią Starego Testamentu, zwłaszcza w judaizmie, jest Pięcioksiąg. Żydzi określają go terminem Tora. W tej części Starego

² Na temat Pięcioksięgu wiele ważnych wyjaśnień można znaleźć w: J. Lemański, *Pięcioksiąg dzisiaj*, Kielce 2002 (Studia Biblica, 4).

Testamentu ukazane są Boże dzieła zmierzające do wybrania narodu i uczynienia z niego ludu Starego Przymierza. Niezwykle ważną postacią jest w tych pięciu księgach Mojżesz. Jest on pośrednikiem pomiędzy Bogiem a człowiekiem. Księga Liczb tak charakteryzuje wybranie Mojżesza: „Pan zstąpił w słupie obłoku, zatrzymał się u wejścia do namiotu i zawołał na Aarona i Miriam. Gdy obydwójce podeszli, rzekł: «Słuchajcie słów moich: Jeśli jest u was prorok, objawię mu się przez widzenia, w snach będę mówił do niego. Lecz nie tak jest ze sługą moim, Mojżeszem. Uznany jest za wiernego w całym moim domu. Twarzą w twarz mówię do niego – w sposób jawny, a nie przez wyrazy ukryte. On też postać Pana ogląda” (Lb 12, 5–8). Mojżesz otrzymał wyjątkowy dar od Boga. Może z Bogiem rozmawiać twarzą w twarz. Jest wiernym i pokornym sługą Bożym. Otrzymuje on od Boga zadanie nie tylko wyprowadzenia ludu z Egiptu, zawarcia przymierza z Bogiem, ale także spisania przekazywanego mu orędzia (Wj 24, 4).

Warto jednak zauważyć, że to nie człowiek pierwszy skierował się ku Bogu, ale sam Bóg wyszedł z tą inicjatywą. To on powołał Mojżesza od momentu jego urodzenia. Bóg objawił mu się na Synaju w krzaku gorzącym i nakazał wyprowadzić Izraela z Egiptu (Wj 3, 1–22). To Bóg zainicjował wchodzenie człowieka w bezpośrednią relację ze Stwórcą. Szczególnym miejscem spotkania ludu wybranego z Bogiem był Półwysep Synaj – Horeb (Wj 24). Opisane w tym rozdziale zawarcie przymierza³ jest wejściem w szczególną relację Boga z człowiekiem. Wyjątkowym w pochodzeniu od Boga jest dekalog⁴ – dekalog wryty ręką Boga jest bezpośrednim darem Boga dla ludu wybranego. Bóg-Stwórca daje prawo swojemu ludowi, aby ten lud był szczęśliwy (por. 12).

Problem dobra i zła pojawia się od pierwszych kart Pisma Świętego. Stwórca pragnął, aby człowiek stworzony przez Niego był szczęśliwy. W tym celu stworzył ogród eden, w którym umieścił człowieka. Ogród dla ludzi starożytnych, żyjących w suchym klimacie, był największym

³ Por. S. Wypych, *Przymierze i jego odnowa. Studium z teologii biblijnej Starego Testamentu*, Kraków 2003.

⁴ Dla głębszego wniknięcia w przykazania Dekalogu warto sięgnąć do: J. Salij, *Dekalog*, Poznań 1990; R. Krawczyk, *Dekalog. Kodeks etyki społecznej Starego Testamentu*, Siedlce 1994.

znakiem bogactwa, a zarazem szczęścia. Jeśli kogoś było stać na utrzymanie ogrodu, to musiał być człowiekiem zamożnym, a jednocześnie szczęśliwym.

Człowiek od najdawniejszych lat zadawał sobie różne pytania. Wśród tych pytań niezwykle istotnym jest pytanie o genezę zła. Skąd na ziemi wzięło się zło? Kto jest jego źródłem? Skoro Bóg pragnął szczęścia człowieka, to dlaczego na ziemi pojawiła się zło, które prowadzi człowieka do utraty poczucia szczęścia. Na tego rodzaju pytania daje odpowiedź Biblia. Przeciwnikiem człowieka i Boga jest Szatan. To on nie mógł pogodzić się ze szczęściem człowieka i wprowadził zamęt w Boże dzieło. Jak opisuje Rdz 3, Szatan przybrał postać węża i podważył wiarygodność Boga w człowieku. Ukazał Boży zakaz dotyczący niespożywania owoców z drzewa poznania dobra i zła jako ograniczenie człowieka, aby człowiek nie zdobył wiedzy dotyczącej dobra i zła, gdyż wtedy mógłby dorównać Bogu. Niezwykle sugestywne jest stwierdzenie węża: „Ale wie Bóg, że gdy spożyjecie owoc z tego drzewa, otworzą się wam oczy i tak jak Bóg będziecie znali dobro i zło” (Rdz 3, 5).

Dla zrozumienia tego tekstu konieczne trzeba wyjaśnić hebrajski termin *יָדָע* *jada* („znać, doświadczyć, troszczyć się, wiedzieć, mieć zrozumienie”)⁵. Termin ten tłumaczony przez słowo „znać” nie zawiera w sobie kwestii wiedzy jako tego, co osiąga się przez naukowe poznanie. Akcent tego terminu położony jest na wiedzę uzyskaną poprzez doświadczenie. Należy więc go przełożyć poprzez: „doświadczyćcie skutków swoich czynów: dobra lub zła”. Jeśli z naszej perspektywy popatrzymy na historię zbawienia, wówczas zrozumiemy, że tym, który najbardziej na sobie doświadczył skutków zła, był Jezus Chrystus. W rajskiej perspektywie pierwszym skutkiem doświadczenia złego wyboru i sięgnięcia po zakazany owoc było doświadczenie nagości. To z kolei ukazuje nie tylko brak ubrania, ale utratę wszystkiego, w tym także świadomość utraty raj.

⁵ Por. L. Koehler, W. Baumgartner, J. J. Stamm, *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*, t. 1, Warszawa 2008, s. 370–372.

3.2. Księgi prorockie⁶

Prorocy to ludzie wybrani przez Boga, powołani po to, aby obwieszczać wolę Bożą. Zadanie to wcale nie jawiło się jako łatwe i piękne. Wielu proroków nie chciało podejmować się przekazu woli Bożej. Mimo że na początku przyjęli oni Boże wezwanie, jak na przykład Jeremiasz, to w trakcie swej działalności wprost stwierdza, że lepiej było umrzeć w łonie matki niż narodzić się. Przeklina on dzień swego narodzenia. Taka frustracja jest wynikiem nie przyjmowania Bożego orędzia przez naród wybrany (por. 14).

Interesującym przykładem jest prorok Jonasz. Po otrzymaniu wezwania Bożego, aby szedł do Niniwy i wzywał do nawrócenia, próbował ucieczki przed Bogiem, nie chciał głosić Bożego orędzia. Można odsłonić sposób jego myślenia. Ziemia Izraela należała do Jahwe, inne ziemie miały swoich Bogów. Sądził on, że jeśli ucieknie do Tarszisz, daleko od ziemi obiecanej, wtedy Jahwe nie będzie miał możliwości do niego przemówić i nie będzie zobowiązany wypełniać Jego woli. Jak bardzo się mylił, przekonał się wtedy, gdy doświadczył burzy na morzu. Załoga statku z łatwością odkryła, że to Jonasz jest przyczyną nadchodzącej tragedii. Po wyrzuceniu go w rozszalałą morską toń burza ucichła, statek mógł popłynąć do portu, a prorok został cudownie uratowany i niejako zmuszony do wypełnienia woli Bożej.

3.3. Księgi historyczne Starego Testamentu⁷

Księgi historyczne Starego Testamentu przedstawiają historię zbawienia. Ukazują, jak Bóg działa w historii i poprzez historię. W dziejach Izraela można zobaczyć interesującą zależność. Bóg wiernie opiekuje się swoim ludem. Jednak jeżeli ten lud odchodzi od Boga, wówczas dotyka ją go różnorakie nieszczęścia. Jedynie wierność Bogu pozwala żyć spokojnie, w wolności i dostatku. Wtedy zaś, gdy brak tej wierności, naród spotykały liczne nieszczęścia. Najczęściej w postaci utraty wolności albo

⁶ Prosty językiem napisane wprowadzenie do ksiąg prorockich: T. Jelonek, *Prorocy Starego Testamentu*, Kraków 2007.

⁷ T. Brzegowy, *Księgi historyczne Starego Testamentu*, Tarnów 1996.

ciągłego nękania przez najazdy wrogów. Doświadczwszy nieszczęścia, naród zwracał się do swego Boga Jahwe, a wtedy on powoływał jakiegoś człowieka, który potrafił poprowadzić lud do zwycięstwa i pokonania wroga (15).

3.4. Psalmi – księga modlitw⁸

Księga ta jest efektem osobistego doświadczenia modlitwy, czyli spotkania z Bogiem. Modląc się psalmami, człowiek modli się słowem Bożym. Dokument zauważa, że w tej modlitwie wierni doznają potężnej pomocy Boga wyrażonej na dwa sposoby: (1) w formie odpowiedzi na ich wołanie o pomoc, (2) w formie opowiadań o wielkich dziełach Boga. W ten sposób człowiek na tej modlitwie doświadcza wielkiej pociechy, podniesienia na duchu.

Bóg opiekuje się swym ludem w sposób bardzo konkretny: „Wołam do Ciebie, Panie, błagam Boga mego o miłosierdzie. [...] Wysłuchaj, Panie, zmiłuj się nade mną; bądź, Panie, dla mnie wspomóżycielem! Biedania moje zamieniłeś w taniec; wór mi rozwiązałeś, opasałeś mnie radością, by moje serce, nie milnąc, psalm Tobie śpiewało, Boże mój, Panie, będę Cię wysławiał na wieki” (Ps 30, 9–13) (por. 17).

Miejszem Bożej obecności i Bożego działania jest świątynia. Z tej prawdy wynikają bardzo istotne doświadczenia opiewane w psalmach. Przybywając do świątyni i modląc się, człowiek może doświadczyć mocy i obecności Boga. Świątynia Jerozolimska była takim szczególnym miejscem, gdzie ta moc się objawiała w czasach Starego Testamentu. Teraz w naszych świątyniach jest realnie obecny żywy i prawdziwy Jezus Chrystus ukryty pod postacią chleba. Boże działanie się nie zakończyło. Ono wciąż trwa. Jeśli przychodzimy do naszej świątyni i trwamy na modlitwie, a także słuchamy słowa Bożego, wówczas i my możemy doświadczyć Bożego natchnienia, Bożej łaski i Bożej mocy (por. nr 18).

Boże natchnienie opisane w psalmach ukazuje jeszcze jedną prawdę: Bóg jest źródłem mądrości. Między innymi w Psalmie 51 czytamy: „w skrytości serca uczysz mnie mądrości” (Ps 51, 8). Człowiek, który żyje

⁸ T. Brzegowy, *Psalmy i inne pisma*, Tarnów 1997.

w zjednoczeniu z Bogiem i na modlitwie, przedstawia mu swoje sprawy, zostaje przez Boga pokierowany. To prowadzenie przez Boga objawia się jako szczególny dar mądrości. Wyraża się on w umiejętnym podejmowaniu decyzji, które bardzo pozytywnie owocują w dalszym życiu. Przykładem biblijnym tak zdobywanej mądrości jest Dawid (por. nr 19).

3.5. Ewangelie⁹

Kwestia natchnienia Ewangelii jest zupełnie wyjątkową sprawą. Przekazują one to wszystko, co Jezus mówił i czynił. To w Nim i przez Niego dokonana się pełnia objawienia o Bogu. To orędzie winno być занiesione wszystkim narodom (Mt 28, 20; Mk 14, 9; Łk 24, 47; J 4, 42). Każda z Ewangelii potwierdza, że Jezus jest prawdziwym Synem Bożym. Stał się człowiekiem, aby wziąć na siebie ludzkie grzechy i słabości w celu pojednania stworzenia ze Stwórcą. Przez swoją mękę, śmierć i zmartwychwstanie dokonał naprawy tego, co pierwsi rodzice u początku zniszczyli.

Ewangelie spełniają taką rolę w Nowym Testamencie jak Tora w Starym. Mówią w sposób autorytatywny o Bogu i przekazują człowiekowi orędzie o zbawieniu. Wysoki autorytet Ewangelii staje się podstawą uformowania się kanonu Nowego Testamentu.

3.6. Dzieje Apostolskie

Dzieje Apostolskie ukazują kontynuację zbawczego dzieła Bożego rozpoczętego w Jezusie Chrystusie. Podobnie jak w Starym Testamencie Boże dzieło stworzenia, a następnie uwolnienia Izraela z niewoli egipskiej zaowocowały na Synaju zawarciem przymierza i utworzeniem ludu wybranego, tak samo po dziele nowego stworzenia opisanym w Ewangeliach Dzieje Apostolskie ukazują narodziny nowego ludu Bożego, jakim jest Kościół. Stało się to mocą Ducha Świętego, który został zesłany przez Bożego Syna w dniu Pięćdziesiątnicy. Apostołowie umocnieni Duchem Świętym wyruszają z orędziem Dobrej Nowiny na cały świat i zdobywają rzesze ludzi dla Chrystusa.

⁹ M. Bednarz, *Ewangelie synoptyczne*, Tarnów 1996.

Apostołowie ukazani w tej księdze są świadkami zmartwychwstania Pana, łączą ich niezwykła więź z Chrystusem. Wiarygodność głoszonego przez nich orędzia potwierdzają i pieczętują własną krwią. Gdyby nie byli pewni tego, co głoszą, nie oddaliby życia za prawdę. Ich moc przekonywania i odwaga wynikająca z wylania Ducha Świętego zaskakuje wszystkich słuchaczy, zarówno tych, którzy przyjmują Dobrą Nowinę o zbawieniu, jak i tych, którzy osądzają uczniów Chrystusa i skazują na śmierć (por. nr 34–38).

3.7. Konkluzja

Podjęty w dokumencie Papieskiej Komisji Biblijnej problem natchnienia Pisma Świętego, a co za tym idzie – problem jego pochodzenia od Boga jest niezwykle ważny. Człowiek, czytając Biblię, winien mieć świadomość, że w tych słowach zapisanych na kartach ksiąg świętych mówi do niego sam Bóg. Nie tylko objawia mu siebie, ale też stawia bardzo konkretne wymagania. Z jednej strony są to wymagania o treści moralnej. Zobowiązują one do przyjęcia określonego modelu życia i sposobu zachowania. Inaczej mówiąc, jest tam określone wyrażnie, co jest dobre, a co jest moralnie złe. Z drugiej strony te wymagania dotyczą kwestii zaangażowania się w życie religijne i w przekaz wiary.

4. Bóg objawia się w Piśmie świętym i pragnie zbawienia człowieka. Prawda w Biblii

Druga część omawianego dokumentu Papieskiej Komisji Biblijnej podejmuje ważną kwestię prawdy w Biblii. Tę prawdę trzeba umieć odczytać. Wielu ludzi sięga do Biblii jak do kroniki wydarzeń albo do podręcznika, gdzie wypowiadają się najlepsi eksperci w wielu gałęziach nauki. Księga ta jednak nie jest podręcznikiem do przyrody, fizyki, astronomii.

Prawda w Piśmie Świętym, jak uczy Konstytucja dogmatyczna o objawieniu Bożym Soboru Watykańskiego II, jest ściśle związana z natchnieniem.

To, co Bóg objawił poprzez dar natchnienia, jest prawdą. Poszczególne księgi Pisma Świętego odsłaniają prawdę o Bogu i Jego dziele zbawienia. Biblia jednak nie jest usystematyzowanym podręcznikiem naukowym, ale relacją o dziejach zbawienia człowieka. Stąd niektóre tematy będą się powtarzać w różnych fragmentach Pisma Świętego.

4.1. Kim jest Bóg? Przymioty Boga w Starym Testamencie

Pierwszą prawdą, z którą czytelnik zetknie się, sięgając do Pisma Świętego, jest prawda o Bogu-Stwórcy. Prawda ta została objawiona w opisie stworzenia świata i człowieka zawartym w Rdz 1–2. Ukazuje ona Boga jako źródło istnienia świata i panującego w nim porządku. Jednak nic nie mówi na temat sposobu jego powstania. Wielokrotnie jednak autorzy natchnieni nawiązują do prawdy o Bogu-Stwórcy i ją interpretują na różne sposoby. Na przykład Ps 46 ukazuje wszechmoc Boga. Ten, który stworzył świat, teraz podtrzymuje go w istnieniu i troszczy się o człowieka, nie pozwalając, aby stała mu się jakakolwiek krzywda.

Księgi Wyjścia i Powtórzonego prawa ukazują Boga jako prawodawcę. Szczególnie dwa teksty są istotne w tej kwestii: Wj 20, 2–17 oraz Pwt 5, 6–21. Trzeba jednak zaznaczyć, że szczegółowe przepisy prawne dotyczące różnych dziedzin życia społecznego i religijnego rozsiane są w całym Pięcioksięgu. Jednym z najbardziej znanych prawodawców starożytności jest Hammurabi. Jednak żaden naród prócz Izraela nie mógł szczycić się prawem nadanym przez samego Boga. „Któryż naród wielki ma prawa i nakazy tak sprawiedliwe, jak całe to Prawo, które ja wam dziś daję?” (Pwt 4, 8). Bóg-Stwórca, który doskonale zna stworzenie, potrafi nadać prawo wpisane w naturę tegoż stworzenia. Jeśli człowiek odrzuca to prawo natury i występuje przeciwko niemu, tym samym niszczy siebie i niszczy dzieło Bożego stworzenia (por. nr 68n).

Księgi historyczne Starego Testamentu prezentują Boga, który jest wierny zawartemu przymierz i wierny danym obietnicom. On udziela doskonałych darów człowiekowi, a zwłaszcza narodowi wybranemu. Wśród tych darów doskonałych jest dar ziemi obiecanej. Wśród różnych autorów Starego Testamentu najbardziej autor pochodzący z tradycji deuteronomistycznej tak ukazuje Boga.

Bóg Jahwe jest Bogiem sprawiedliwym, który za dobro wynagradza, a za zło karze. Idea sprawiedliwości Bożej ulega z biegiem historii rozwojowi. Najpierw autorzy ukazują, że Bóg karze człowieka za grzechy do trzeciego i czwartego pokolenia, a wynagradza do tysięcznego pokolenia za dokonane dobro. Później, szczególnie od czasów proroka Ezechiela, wyraźnie dominuje nauczanie, że tylko ten, kto zgrzeszył, ponosi odpowiedzialność za swoje czyny.

Istotnym przesłaniem ksiąg Starego Testamentu jest ukazanie Boga miłosiernego. Na określenie Bożego miłosierdzia używa się różnych pojęć hebrajskich. Jednak jednym z częściej używanych jest termin רַחֲמִים *rahamim* wywodzący się on od רַחַם *reham*, który oznacza „łono matczyne”. Termin רַחֲמִים wskazuje na ogromną wrażliwość Boga na ludzką biedę. Tak jak matka kocha swoje dziecko i jest z nim niezwykle emocjonalnie związana, tak też Bóg kocha każdego człowieka niezależnie od tego, czy człowiek jest dobry, czy zły. Miłosierdzie jest bowiem miłością przebaczącą, bezwarunkową, zawsze wychodzącą naprzeciw tego człowieka, który zwraca się ku Bogu ze skruchą.

4.2. Prawda w Nowym Testamencie

4.2.1. Ewangelie

Ewangelie ukazują Jezusa, Syna Bożego, który objawia Ojca i zapowiada zesłanie Ducha Świętego. Ewangelista Mateusz napisał, że Bóg Ojciec wie, czego potrzebujecie i tego pragnie Wam udzielać (Mt 6, 8). Ewangelista ten uczy modlitwy i zwracania się do Boga „Ojcze” (por. Mt 6, 9). Św. Łukasz ukazuje Ojca pełnego miłosierdzia. Szczególne Łk 15 przytacza trzy przypowieści Jezusa związane z tematem miłosierdzia: o zagubionej owcy, zaginionej drachmie i miłosiernym ojcu, który miał dwóch synów. Spotkanie Jezusa z przywódcą celników Zacheuszem (por. Łk 19) wskazuje, że Jezus przyszedł szukać tego, co zaginęło (por. 85n).

Ewangelia Jana ukazuje wyjątkową więź pomiędzy Ojcem i Synem, po drugie ukazuje więź pomiędzy Zbawicielem i powierzonym mu ludem. Trzeci temat to doprowadzenie ludzi do zbawienia: „Ojcze święty chcę, a by także ci, których mi dałeś, byli ze mną tam, gdzie Ja jestem,

aby widzieli chwałę moją, którą mi dałeś, bo umiłowałeś mnie od założenia świata” (J 17, 24) (por. 87).

4.2.2. Listy św. Pawła¹⁰

Św. Paweł ma pełną świadomość powołania go przez Boga (por. Ga 1, 11–17). Od Niego otrzymał prawdę, którą głosi. Jest przekonany, że Bóg objawia się w Chrystusie ukrzyżowanym i zmartwychwstałym. W Nim też zawiera się cała pełnia zbawienia. Grekom, którzy chępnili się swoją mądrością, Paweł przeciwstawia głupstwo krzyża (por. 1 Kor 1, 23). Dzięki temu, że Paweł osobiście spotkał ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Pana, mógł w pełni wnikać w tajemnicę odkupienia. Jednak swoje stanowisko uzgadnia z Kościołem jerozolimskim (por. nr 93). Ma on pełną świadomość tego, że zbawienie otrzymuje się w Kościele, który jest Mistycznym Ciałem Chrystusa. W Kościele można zjednoczyć się z Chrystusem (por. nr 94).

4.2.3. Apokalipsa ukazuje pogłębione orędzie

Bóg prawdziwy jest Panem wszechświata i kieruje całą historią jako władca zasiadający na tronie. „Jak długo, Władco święty i prawdziwy, nie będziesz sądził i wymierzał za krew naszą kary tym, co mieszkają na ziemi?” (Ap 6, 10–11).

Chrystus prawdziwy jest ukazany jako Baranek zabity i żyjący, on ma moc otworzyć księgę.

4.3. Konkluzja

Również i druga część omawianego dokumentu jest niezwyklej wagi w odniesieniu do kwestii duszpasterskich. Trzeba, aby chrześcijanie doskonale zdawali sobie sprawę, jak ważna jest prawda przekazywana w Biblii. Dotyczy ona zbawienia człowieka i spraw ostatecznych.

¹⁰ Na temat Listów św. Pawła i ich przesłania interesujące pomoce to między innymi: T. Jelonek, *Wprowadzenie do listów świętego Pawła*, Kraków 1998; S. Tomkins, *Paweł Apostoł i jego świat*, Warszawa 2008; M. Starowieyski, *Odpoczynek ze św. Pawłem*, Kraków 2008.

Nie należy zatem mieszać pojęć i szukać w Biblii prawdy historycznej, a tym bardziej wiedzy z zakresu nauk przyrodniczych. Błędem jest szukanie na kartach Pisma Świętego wiedzy o tym, w jaki sposób Bóg stwarzał świat. Od zdobywania takiej wiedzy są nauki filozoficzne i przyrodnicze, które mogą podejmować wszelkiego typu badania zmierzające do szukania odpowiedzi na pytania o powstawanie świata i tego, co jest na świecie. Biblia odpowiada tylko na pytanie, skąd wziął się świat i o to, co jest na świecie. Odpowiedź jest jednoznaczna. Wszystko to stworzył Bóg. Stworzył dla człowieka, aby ten był w świecie szczęśliwy. A w jaki sposób to uczynił, badają naukowcy i zastanawiają się nad tak postawionym zagadnieniem.

5. Jak poradzić sobie z trudnościami podczas spotkania ze Słowem Bożym¹¹

Dla laika, który nie miał okazji do studiowania Biblii, ta część dokumentu może być najbardziej interesująca. Daje ona odpowiedź na konkretne pytania, które pojawiają się podczas lektury Pisma Świętego. Zostały one skupione wokół dwóch zagadnień. Pierwsze z nich obejmuje kwestie historyczne. W tej grupie autorzy dokumentu wyjaśniają cykl Abrahama opisany w Księdze Rodzaju, następnie trudności związane z kwestią wyjścia z Egiptu i przejścia przez Morze Czerwone. Choć piękne w swej treści, to trudne do pogodzenia z danymi historycznymi są księgi Tobiasza i Jonasza. Kolejne zagadnienia omawiane w tej części są związane z Nowym Testamentem i rozwiązują trudności dotyczące Ewangelii dzieciństwa, cudów Jezusa i opowiadań paschalnych. Trudności historyczne wynikają z zupełnie innego rozumienia historii w dawnych czasach i obecnie. Tamta historia opisywana w Biblii jest historią zbawienia,

¹¹ Prócz tematów podjętych w omawianym dokumencie Papieskiej Komisji Biblijnej, wyjaśniających trudności w zrozumieniu Biblii warto sięgnąć do: Z. Ziółkowski, *Najtrudniejsze strony Biblii*, Warszawa 1989.

która rządzi się zupełnie innymi prawami niż historia kronikarska, do jakiej przyzwyczajony jest współczesny człowiek.

Drugi zestaw omawianych zagadnień dotyczy kwestii związanych z problemami etyczno-socjalnymi. Pierwszymi trudnościami, jakie zostały poruszone w tym zestawie, są kwestie przemocy w Biblii, prawa kłątwy i modlitwy kierowanej do Boga, aby zemścił się nad nieprzyjacielem. Osobną kwestią jest status społeczny kobiet. Trudności, o jakich tu mowa, wynikają ze zbyt słabej znajomości czasów starożytnych przez współczesnych ludzi. Wśród takich kwestii jest chociażby przepis, który wprowadził Hammurabi do swego kodeksu i który został wcielony także do praw Starego Testamentu. Brzmi on: oko za oko i ząb za ząb (Wj 21, 24; Kpł 24, 20; Pwt 19, 21; Mt 5, 38). W naszym myśleniu, przenikniętym miłością i miłosierdziem wniesionym do kultury czasów nowożytnych przez Jezusa Chrystusa, takie postawienie zasady zemsty jest trudne do przyjęcia. Jednak wśród plemion starożytnych zdarzało się, że gdy skrzywdzony został jakiś członek jednego plemienia przez kogoś wywodzącego się z innego plemienia, wówczas kierowano się zemstą zmierzającą do całkowitego wymordowania wszystkich związanych etnicznie z krzywdzicielem. Pragnąc zapobiec takim samosądom, Hammurabi, a za nim autorzy ksiąg biblijnych minimalizują zasadę zemsty tylko do odwetu równego poniesionej krzywdzie.

Podobna kwestia dotyczy statusu kobiet. Biorąc pod uwagę czasy Starego Testamentu, można zauważyć, że sytuacja kobiet była znacznie trudniejsza wtedy niż w czasach nam współczesnych. Jednak porównując sytuację kobiet w środowisku biblijnym i pogańskim, trzeba zauważyć, że pewne przepisy wprowadzone w Biblii brały kobietę w obronę, na przykład przepis, który mówił, że kobieta po urodzeniu chłopca jest nieczysta przez siedem dni i okres oczyszczenia trwa trzydzieści trzy dni. Przepis ten pozwalał kobiecie mieć coś zbliżonego do urlopu macierzyńskiego trwającego czterdzieści dni. Jeśli urodziła się dziewczynka to okres ten należało podwoić. W żadnych pogańskich kulturach nie było takich przepisów biorących kobietę w obronę. Warto też zauważyć, że dopiero Jezus Chrystus wyniósł kobietę do równych praw z mężczyzną. To on jako jedyny nauczyciel tamtych czasów miał kobiety wśród swoich uczniów.

Podsumowanie

Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej *Natchnienie i prawda Pisma Świętego* jest niezwykle cennym darem, jaki otrzymuje Kościół u początku trzeciego tysiąclecia. Jest to dzieło, które wychodzi naprzeciw wielkiemu zapotrzebowaniu ludzi wierzących. Wobec dużego zamieszania i natłoku informacji, jakie uderzają we współczesnego człowieka, wielu wiernych pragnie oprzeć swoją wiarę na Biblii i znacznie ją pogłębić. Dokument ten ułatwia sięganie do Pisma Świętego i właściwe jego zrozumienie. Dokładne przestudiowanie dokumentu prowadzi do otwarcia Pisma Świętego i czytania go ze znacznym zrozumieniem. Oczywiście, nie da się wszystkich trudności wyjaśnić w niewielkim dokumencie, ale są wskazane kierunki poszukiwań. W niniejszym artykule w sposób bardzo syntetyczny zostały zaakcentowane główne walory dokumentu, ale też podano kilka wartościowych książek, które napisane są dość prostym językiem i pozwalają zgłębić i lepiej zrozumieć trudny tekst Pisma Świętego.

Kraków

KS. ROMAN BOGACZ

Abstrakt

Artykuł koncentruje się na dokumencie opublikowanym w 2014 roku przez Papieską Komisję Biblijną zatytułowanym *Natchnienie i prawda Pisma świętego. Słowo, które od Boga pochodzi i mówi o Bogu, aby zbawić świat*. Celem tej publikacji było dotarcie do kapłanów, ludzi studiujących Biblię, a także do wiernych świeckich. Odkrywając prawdę biblijną, każdy może lepiej zrozumieć siebie, stworzenie i Boga. Każdy może solidnie wzrastać w swojej wierze. Według dokumentu Boże natchnienie objawia się nam, gdy czytamy Pismo Święte. Na kartach Biblii możemy spotkać samego Boga. Przesłanie płynące w Biblii wyjaśnia prawdę o Bogu, człowieku, naszym zbawieniu i o świecie. Chociaż zawiera ona pewne elementy nauki czy historii, nie jest źródłem poznania naukowego ani kroniką historycznych faktów. Poza tym musimy zawsze uwzględnić gatunek i styl starożytnych autorów. Dokument może mieć znaczący wpływ na pracę duszpasterską, pomagając ludziom zainteresować się Biblią i znaleźć odpowiedzi na wiele pytań.

Słowa kluczowe

Biblia, natchnienie, prawda, objawienie, Papieska Komisja Biblijna, Pismo Święte

Abstract

The Pastoral aspects of the inspiration, the Divine revelation and the truth in the Bible

The article is focused on the document published in 2014 by the Pontifical Biblical Commission and called: *The Inspiration and Truth of Sacred Scripture. The Word that comes from God and speaks of God for the salvation of the world*. The purpose of publishing was to reach the priests, the people studying the Bible as well as the laity. By the discovering the biblical truth everybody can understand better oneself, the creation and God. Everybody can concisely grow in one's faith. According to the document, the Divine inspiration is revealed to us when we read the Holy Scriptures. On the pages of Bible we can meet God himself. The message shared with us in the Bible explains the truth about God, about a man, our salvation and about a world. Even though it has some elements of the science or history, it is not a source of the science knowledge or chronicle of the historic facts. Besides we always have to include the genre and style of the ancient authors. This document can have amazing impact on the pastoral work, helping people to get interested in the Bible and to find the answers for many questions they have about it.

Keywords

Bible, inspiration, truth, revelation, Pontifical Biblical Commission, Sacred Scripture

References

- Bednarz M., *Ewangelie synoptyczne*, Tarnów 1996.
Brzegowy T., *Księgi historyczne Starego Testamentu*, Tarnów 1996.
Brzegowy T., *Psalmy i inne pisma*, Tarnów 1997.
Jelonek T., *Prorocy Starego Testamentu*, Kraków 2007.

- Jelonek T., *Wprowadzenie do listów świętego Pawła*, Kraków 1998.
- Koehler L., Baumgartner W., Stamm J. J., *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*, t. 1, Warszawa 2008.
- Krawczyk R., *Dekalog. Kodeks etyki społecznej Starego Testamentu*, Siedlce 1994.
- Lemański J., *Pięcioksiąg dzisiaj*, Kielce 2002 (Studia Biblica, 4).
- Papieska Komisja Biblijna, *Natchnienie i prawda Pisma świętego*, Kielce 2014.
- Salij J., *Dekalog*, Poznań 1990.
- Starowieyski M., *Odpoczynek ze św. Pawłem*, Kraków 2008.
- Tomkins S., *Paweł Apostoł i jego świat*, Warszawa 2008
- Wypych S., *Przymierze i jego odnowa. Studium z teologii biblijnej Starego Testamentu*, Kraków 2003.
- Ziółkowski Z., *Najtrudniejsze stronicie Biblii*, Warszawa 1989.

